

מדיניות שער החליפין של בנק ישראל – תמונת מצב מעודכנת

בנק ישראל פועל בשוק המט"ח במצבים של תנודות חריגות בשערי החליפין, שאינן משקפות שינויים מהותיים בתנאים הכלכליים, או במצבים בהם שוק המט"ח אינו מתפקד כראות או שהוכח שנגרם בו כשל שוק.

לבנק ישראל אין יעד ספציפי לשער החליפין של השקל. יש לבנק אומדנים, הידועים כשער החליפין של שיווי משקל של השקל, הנגזרים מן הגורמים הבסיסיים של מאזן התשלומים. אומדנים אלו משתנים עם הזמן בהתאם לשינויים בסביבה הכלכלית, ומכילים, מטבעם, רכיב משמעותי של אי-ודאות. יתרה מכך, סטיות מאומדן שער החליפין של שיווי משקל הן שכיחות, ולעיתים אף מתמשכות.

כאשר הבנק בוחן שינויים בשער החליפין של השקל, הוא מביא בחשבון, נוסף על שער החליפין של השקל מול הדולר של ארה"ב, גם את השער ביחס למטבעות אחרים, בעיקר האירו. זאת משום שהמשק הישראלי מושפע לא רק מהמשק האמריקאי, אלא גם ממשקיהן של מדינות בגוש האירו ושל מדינות נוספות. בכל יום עסקים מפרסם בנק ישראל את שער החליפין האפקטיבי של השקל, שהוא מדד לשערי החליפין של השקל ביחס לסל מטבעות, שמשקלותיהם משקפים את הרכב סחר החוץ של ישראל.

מאחר שהדולר האמריקאי נחלש מאוד בשנה האחרונה ביחס לרוב מטבעות העולם, שיעור הייסוף בשער החליפין האפקטיבי של השקל היה נמוך מאשר ביחס לדולר. כך, למשל, בששת החודשים שהסתיימו ב-30 בספטמבר 2009, יוסף השקל ב-10.6% ביחס לדולר, אולם רק ב-3.2% ביחס לשער האפקטיבי.

בנק ישראל מנהל מעקב צמוד אחר ההתפתחויות בשווקים המקומיים והעולמיים. הבנק מנתח את אופי הפעילות בשוק המט"ח ואת המגמות לטווח הקצר ולטווח הארוך. בבחינת השינויים בשער השקל ביחס למטבעות אחרים מובאים בחשבון גורמים שונים: מצד אחד גורמים שבהווה תומכים בייסוף השקל, ובהם חוסנו של המשק, הצלחת היצוא הישראלי והעודף בחשבון השוטף של מאזן התשלומים; ומהצד האחר גורמים התומכים בפיחות השקל; למשל, ירידתו של היבוא במשך המשבר העולמי הייתה חדה מזו של היצוא, וסביר כי שניהם יתאוששו במהירות עם ההתאוששות העולמית. בנוסף, נראים סימנים לתחילתה של התאוששות בהשקעות של חברות ישראליות ומשקי בית ישראלים בחו"ל, וכן מורגשת האטה מסוימת בקצב ההשקעות הישירות הזרות בישראל.

הגנות מפני התפתחויות לא צפויות בשער החליפין

חשוב שהגורמים במגזר העסקי החשופים לשוקי המט"ח – יצואנים, יבואנים, לווים, מלווים ומשקיעים – ימשיכו להביא בחשבון את אי-הוודאות לגבי השינויים בשער החליפין, ויגנו על עצמם נגד התפתחויות צפויות ולא צפויות בשער. יתירה מזו, המתחרים נעשים יעילים יותר, והתחרות בין

יצואנים ישראלים לזרים מתעצמת. השתלבותה הגוברת של ישראל בכלכלה העולמית מחייבת התאמה והסתגלות מתמידות של כל ענפי המשק לתנאים העולמיים, בראש ובראשונה באמצעות העלאת כושר התחרות.

בנק ישראל, כחלק מאחריותו למדיניות המוניטארית - עם יעדיו ל יציבות מחירים, תמיכה בצמיחה, ובתעסוקה ויציבות פיננסית – ימשיך לעקוב מקרוב אחר ההתפתחויות בשוק המט"ח. את התקופה הנוכחית של התערבות בשוק המט"ח אנו רואים כחריגה, וכתוצאה ישירה של המשבר העולמי, שטרם הסתיים. אנו צופים שהשוק ישוב ויתקרב למצב ששרר בו בעשור 1998-2008, אז בנק ישראל לא התערב כלל בשוק המט"ח, או, שהצורך בהתערבות בנק ישראל יתעורר רק במקרים נדירים, בנסיבות חריגות במיוחד.